

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2016/2017**

**FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)**

**WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MWO-R1**

MAJ 2017

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Zdający: 2) opisuje przejawy kontroli społecznej w życiu codziennym. (III etap) 2. Życie społeczne. Zdający: 2) wyjaśnia na przykładach znaczenie podstawowych norm współżycia między ludźmi, w tym wzajemności, odpowiedzialności i zaufania.

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B.

Zadanie 2. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	13. Opinia publiczna. Zdający: 5) analizuje wybraną kampanię społeczną z punktu widzenia jej celów, sposobów realizacji i skuteczności. (III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 3) przedstawia przykłady działania organizacji pozarządowych i społecznych (od lokalnych stowarzyszeń do związków zawodowych i partii politycznych) i uzasadnia ich znaczenie dla obywateli.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

społeczna

Zadanie 3. (0–2)

3.1.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający: 1) charakteryzuje wybrane zbiorowości, społeczności, wspólnoty, społeczeństwa, ze względu na obowiązujące w nich reguły i więzi; 2) podaje przykłady norm i instytucji społecznych; charakteryzuje ich funkcje w życiu społecznym. 2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Zdający: 3) wyjaśnia na przykładach, w jaki sposób dochodzi do stygmatyzacji społecznej i jakie mogą być jej skutki.
--	---

	<p>4. Struktura społeczna. Zdający:</p> <p>1) opisuje strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa i swojej społeczności lokalnej;</p> <p>3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.</p> <p>5. Zmiana społeczna. Zdający:</p> <p>3) analizuje sposoby adaptacji do zmiany społecznej na podstawie własnych obserwacji i tekstów kultury.</p> <p>9. Współczesne spory światopoglądowe. Zdający:</p> <p>5) rozpatruje racje stron innych aktualnych sporów światopoglądowych i formułuje swoje stanowisko w danej sprawie.</p>
--	---

Schemat punktowania

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie – W koncepcji „homo sovieticus” mowa jest o bierności, wyuczanej bezradności i roszczeniowości wobec państwa osób zmarginalizowanych, tymczasem w przedstawionej wypowiedzi dra Rakowskiego mamy obraz ludzi zaradnych, którzy nieustannie pracują (choć poza systemem, nielegalnie), którzy próbują właśnie w ten sposób (a nie – oczekując czegoś od państwa) przetrwać, a zarazem odzyskać godność.

3.2.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.</p>	<p>1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający:</p> <p>1) charakteryzuje wybrane zbiorowości, społeczności, wspólnoty, społeczeństwa, ze względu na obowiązujące w nich reguły i więzi;</p> <p>2) podaje przykłady norm i instytucji społecznych; charakteryzuje ich funkcje w życiu społecznym.</p> <p>4. Struktura społeczna. Zdający:</p> <p>1) opisuje strukturę klasowo-warstwową polskiego społeczeństwa i swojej społeczności lokalnej;</p> <p>3) podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.</p> <p>5. Zmiana społeczna. Zdający:</p> <p>1) charakteryzuje historyczne formy organizacji społeczeństwa (pierwotne, tradycyjne, przemysłowe, postindustrialne);</p> <p>3) analizuje sposoby adaptacji do zmiany społecznej na podstawie własnych obserwacji i tekstów kultury.</p> <p>9. Współczesne spory światopoglądowe. Zdający:</p> <p>5) rozpatruje racje stron innych aktualnych sporów światopoglądowych i formułuje swoje stanowisko w danej sprawie.</p> <p>22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający:</p> <p>1) rozważa problemy polityki bezpieczeństwa socjalnego.</p> <p>37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający:</p> <p>2) rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo.</p>
---	--

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P

2. F

3. F

Zadanie 4. (0–2)**4.1.**

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.</p>	<p>6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); wymienia prawa, które im przysługują. (III etap) 8. Naród i mniejszości narodowe. Zdający: 3) wymienia mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) żyjące obecnie w Polsce i przedstawia przysługujące im prawa; na podstawie samodzielnie zebranych materiałów charakteryzuje jedną z tych grup (jej historię, kulturę, obecną sytuację).</p>
---	---

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Lemkowie

4.2.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.</p>	<p>6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 5) rozpoznaje przejawy ksenofobii, antysemityzmu, rasizmu i szowinizmu i uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom. 36. Prawa człowieka. Zdający: 4) rozważa, odwołując się do historycznych i współczesnych przykładów, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 2) wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka; wyjaśnia, co oznacza, że są one powszechne, przyrodzone i niezbywalne. (IV etap z.p.) 6. Ochrona praw i wolności. Zdający: 5) rozpoznaje przejawy rasizmu, szowinizmu, antysemityzmu i ksenofobii; uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się im oraz przedstawia możliwości zaangażowania się w wybrane działania na rzecz równości i tolerancji. (III etap) 8. Naród i mniejszości narodowe. Zdający: 3) wymienia mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) żyjące obecnie w Polsce i przedstawia</p>
---	--

	<p>przysługujące im prawa; na podstawie samodzielnie zebranych materiałów charakteryzuje jedną z tych grup (jej historię, kulturę, obecną sytuację).</p> <p>(III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 2) wskazuje różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym.</p>
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- prawo do nienaruszalności mieszkania;
– zakaz dyskryminacji z powodów etnicznych.

Zadanie 5. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (IV etap z.p.)</p> <p>VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.</p>	<p>6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 2) omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej.</p> <p>11. Obywatel i obywatelstwo. Zdający: 1) przedstawia procedury nabywania i zrzekania się polskiego obywatelstwa; 2) wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości.</p> <p>(III etap) 4. Być obywatelem. Zdający: 1) wyjaśnia, jak człowiek staje się obywatelem w sensie formalnym (prawo ziemi, prawo krwi, nadanie obywatelstwa).</p> <p>(III etap) 8. Naród i mniejszości narodowe. Zdający: 4) wyjaśnia, co to jest Polonia i w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.</p>
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Procedura repatriacji oznacza w konsekwencji uzyskanie polskiego obywatelstwa, a Karta Polaka – nie.

Zadanie 6. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p>	<p>13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej.</p> <p>(III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 4) uzasadnia, posługując się przykładami, znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie; odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej.</p>
---	---

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F

2. P

3. F

Zadanie 7. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p>	<p>15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 7) rozpoznaje przejawy łamania zasad i procedur demokratycznych w życiu publicznym – w państwie, społeczności lokalnej i życiu szkoły.</p> <p>22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający: 3) omawia na przykładach patologie życia publicznego (np. korupcja, nepotyzm, klientelizm) i wyjaśnia, dlaczego wpływają one destrukcyjnie na życie publiczne.</p> <p>(III etap) 11. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna. Zdający: 4) wyszukuje w środkach masowego przekazu i analizuje przykład patologii życia publicznego w Polsce.</p>
---	---

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Na rysunku przedstawiono problem nepotyzmu, o czym świadczy faworyzowanie członków własnej rodziny przy obsadzaniu stanowisk.

Zadanie 8. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p>	<p>6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 1) przedstawia dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną.</p> <p>16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 6) charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne (chrześcijańska demokracja, konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjaldemokracja, socjalizm).</p> <p>18. Instytucja państwa. Zdający: 3) opisuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).</p>
---	--

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

konserwatyzm

Zadanie 9. (0–3)**9.1.**

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p>	<p>19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów); 2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.</p>
--	--

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Francja / Republika Francuska

9.2.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p>	<p>19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.</p>
--	---

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

9.3.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p>	<p>19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.</p>
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F
3. F

Zadanie 10. (0–2)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 5) charakteryzuje ideologie totalitarne, odwołując się do przykładów historycznych. 38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 5) analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach. (III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 2) wskazuje różnice w sytuacji obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym.</p>
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie trzech kolumn tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie dwóch pierwszych kolumn tabeli lub ostatniej kolumny tabeli.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Nazwa państwa – Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna / Korea Północna
Numer na mapie – 4
Nazwa reżimu – totalitaryzm / totalitarny

Zadanie 11. (0–4)**11.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 4) opisuje polskie tradycje demokratyczne (parlamentaryzm I Rzeczypospolitej, Konstytucja 3 maja, II Rzeczypospolita).
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B.

11.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 1) opisuje wartości będące fundamentem współczesnej demokracji; podaje różne sposoby rozumienia wolności, równości i sprawiedliwości. (IV z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 5) porównuje demokrację bezpośrednią z przedstawicielską oraz większością z konstytucyjną (liberalną).
---	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

wolny / generalny i niezależny

11.3.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej; 2) wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 12. System wyborczy i partyjny. Zdający: 1) wyjaśnia, jak przeprowadzane są w Polsce wybory prezydenckie i parlamentarne.
---	--

	(III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw. (III etap) 14. Władza wykonawcza. Zdający: 1) wskazuje najważniejsze zadania Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i wyszukuje w środkach masowego przekazu informacje o działaniach urzędującego prezydenta.
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie –

- Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP był wybierany przez Zgromadzenie Narodowe, a obecnie wybierany jest w wyborach powszechnych, co czyni jego legitymizację władzy silniejszą.
- Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP nie posiadał prawa inicjatywy ustawodawczej, a obecnie je posiada.

Zadanie 12. (0–3)**12.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. 17. Systemy partyjne. Zdający: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce. (III etap) 12. System wyborczy i partyjny. Zdający: 1) wyjaśnia, jak przeprowadzane są w Polsce wybory prezydenckie i parlamentarne.
---	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie –

- W nazwie map jest mowa o jednomandatowych okręgach wyborczych, tymczasem wybory do Sejmu przeprowadza się w okręgach wielomandatowych.
- Na mapach zaznaczono 100 okręgów wyborczych, tymczasem w wyborach do Sejmu RP jest ich mniej.

12.2.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający:</p> <p>5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji.</p> <p>(III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający:</p> <p>1) przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia obywatelskie, media, politycy i partie, władza, instytucje publiczne, biznes itp.) i pokazuje, jak współdziałają i konkurują one ze sobą w życiu publicznym.</p> <p>(III etap) 12. System wyborczy i partyjny. Zdający:</p> <p>3) wymienia partie polityczne obecne w Sejmie; wskazuje te, które należą do koalicji rządzącej, i te, które pozostają w opozycji.</p>
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- lubuskie,
– zachodniopomorskie.

Zadanie 13. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający:</p> <p>4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu.</p> <p>15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający:</p> <p>6) wyjaśnia, czym jest referendum; rozważa, jak we współczesnym państwie można realizować inne formy demokracji.</p> <p>23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:</p> <p>5) przedstawia procedurę zmiany Konstytucji.</p> <p>(IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający:</p> <p>3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.</p> <p>(III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający:</p> <p>4) wyjaśnia, podając przykłady, jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i światowym.</p>
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie – Kwestia podejmowana w projekcie ustawy wymaga zmiany *Konstytucji RP*, w której określono liczbę posłów oraz istnienie Senatu RP, a art. 235 ustawy zasadniczej nie przewiduje w takiej sytuacji możliwości inicjatywy obywatelskiej.

Zadanie 14. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:</p> <p>3) podaje przykłady stosowania w procedurze legislacyjnej polskiego parlamentu większości zwykłej, bezwzględnej i kwalifikowanej.</p>
--	---

Schemat punktowania

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – tak

Uzasadnienie – Za głosowało 236 posłów, natomiast większość bezwzględna wyniosła 229.

Zadanie 15. (0–2)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:</p> <p>3) rozpoznaje urzędy należące do administracji rządowej; określa kompetencje i procedurę powoływania wojewody.</p> <p>28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający:</p> <p>2) przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego;</p> <p>5) opisuje uprawnienia nadzorcze premiera i wojewody wobec samorządów terytorialnych.</p> <p>(IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający:</p> <p>3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.</p> <p>(III etap) 18. Samorząd powiatowy i wojewódzki. Zdający:</p> <p>1) przedstawia sposób wybierania samorządu powiatowego i wojewódzkiego oraz ich przykładowe zadania;</p> <p>2) porównuje – na wybranych przykładach – zakres działania samorządu wojewódzkiego z zakresem działania wojewody.</p>
--	---

Schemat punktowania

2 p. – przyporządkowanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.

1 p. – przyporządkowanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A. 4

B. 3

C. 2

D. 1

Zadanie 16. (0–3)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>31. Sądy i Trybunały. Zdający:</p> <p>1) przedstawia sposób powoływania i zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu;</p> <p>3) przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce i wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w niej Sąd Najwyższy i Krajowa Rada Sądownictwa.</p> <p>32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający:</p> <p>3) opisuje podstawowe zasady postępowania cywilnego (rozpoznawczego: procesowego oraz nieprocesowego i egzekucyjnego) oraz sposoby zaskarżania orzeczeń.</p> <p>33. Prawo karne. Zdający:</p> <p>4) podaje zasady wnoszenia apelacji i kasacji w sprawach karnych.</p> <p>(III etap) 15. Władza sądownicza. Zdający:</p> <p>1) przedstawia organy władzy sądowniczej, zasady, wedle których działają sądy (niezawisłość, dwuinstancyjność) i przykłady spraw, którymi się zajmują.</p>
--	---

Schemat punktowania

- 3 p. – podanie pięciu poprawnych elementów odpowiedzi.
 2 p. – podanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Sąd Najwyższy
 B. sąd apelacyjny
 C. apelacja
 D. kasacja
 E. skarga kasacyjna

Zadanie 17. (0–2)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne: rzeczowe, zobowiązań, rodzinne, spadkowe i handlowe.</p> <p>33. Prawo karne. Zdający:</p> <p>1) stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa karnego (odpowiedzialność karna, przestępstwo a wykroczenie, zbrodnia i występki, zasada domniemania niewinności).</p> <p>(IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający:</p> <p>3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne;</p> <p>4) wyjaśnia różnice między prawem cywilnym, karnym i administracyjnym; wskazuje, w jakim kodeksie można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.</p> <p>(III etap) 29. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający:</p> <p>4) przedstawia główne prawa i obowiązki pracownika; wyjaśnia, czemu służą ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.</p>
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Kodeks pracy
 B. Kodeks karny
 C. Kodeks cywilny

Zadanie 18. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	35. Obywatel wobec prawa. Zdający: 2) wskazuje, do jakich instytucji i osób można się zwrócić o pomoc prawną w konkretnych sytuacjach.
---	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

notariusz

Zadanie 19. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. III. Współdziałanie w sprawach publicznych. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	34. Prawo administracyjne. Zdający: 3) wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji i postanowień organów administracyjnych (odwołanie, zażalenie, skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego). 35. Obywatel wobec prawa. Zdający: 1) odnajduje w odpowiednim akcie prawnym przepis dotyczący wybranego kazusu prawnego i interpretuje go; 3) pisze fikcyjny pozew w sprawie cywilnej, zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa i odwołanie od decyzji administracyjnej (według wzorów). (IV etap z.p.) 1. Młody obywatel w urzędzie. Zdający: 5) wyjaśnia, co może zrobić obywatel, gdy nie zgadza się z decyzją urzędu; 6) sporządza urzędowy wniosek, skargę i odwołanie. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.
--	---

19.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – tak

Uzasadnienie – Odwołanie wniesiono za pośrednictwem Prezydenta Miasta Wałbrzycha, który wydał niesatysfakcjonującą decyzję, co jest zgodne z art. 129. § 1 kpa.

19.2.**Schemat punktowania**

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie – SKO nie jest władne rozstrzygać odwołań od decyzji w sprawach meldunkowych, gdyż należą one do spraw z zakresu ewidencji ludności, co uregulowano w art. 5.1 przytoczonej ustawy z 2010 roku, a zatem jest to zgodne z przepisem art. 17.1 kpa – „chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej”.

Zadanie 20. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>33. Prawo karne. Zdający: 2) opisuje przebieg postępowania karnego oraz uczestniczące w nim organy i strony; podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego, wyjaśnia rolę oskarżyciela posiłkowego. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (IV etap z.p.) 3. Bezpieczeństwo. Zdający: 1) charakteryzuje najważniejsze zadania prokuratury i policji.</p>
---	--

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F

2. P

3. P

Zadanie 21. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.</p>	<p>32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 1) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne: rzeczowe, zobowiązań, rodzinne, spadkowe i handlowe; 2) stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa cywilnego (osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, odpowiedzialność cywilna). (III etap) 25. Gospodarka rynkowa. Zdający: 1) przedstawia podmioty gospodarcze (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, państwo) i związki między nimi. (III etap) 29. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający: 2) wyjaśnia, jak działa przedsiębiorstwo, i oblicza na prostym przykładzie przychód, koszty, dochód i zysk.</p>
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 22. (0–2)**22.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. (III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 4) uzasadnia, posługując się przykładami, znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie; odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Im bardziej stabilna działalność zarobkowa, tym lepsza ocena warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego. Dobre warunki wskazuje 61% zatrudnionych na umowę o pracę na czas nieokreślony, ale tylko 51% zarabiających na podstawie umów cywilnoprawnych i zaledwie 28% pracujących „na czarno”, a swoje warunki jako złe określa odpowiednio 5%, 14% i 17% ankietowanych z każdej z tych kategorii.

22.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	4. Struktura społeczna. Zdający: 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi); rozważa możliwości ich rozwiązania. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) wskazuje gałęzie prawa i kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów. (IV etap z.p.) 4. Edukacja i praca w Polsce i Unii Europejskiej. Zdający: 6) wyjaśnia, jakie możliwości zarabiania mają młodzi ludzie, jakie umowy mogą zawierać i jakie są zasady opodatkowania ich dochodów. (III etap) 29. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający: 4) przedstawia główne prawa i obowiązki pracownika; wyjaśnia, czemu służą ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Kwestia aktu prawnego normującego umowy – Umowy o pracę są regulowane przez Kodeks pracy, a umowy zapisane w drugim wierszu tabeli (umowy zlecenia, o dzieło) – przez Kodeks cywilny.

Kwestia uprawnień osób podejmujących działalność zarobkową – Prawa pracownicze takie jak np. prawo do urlopu, płatnego zwolnienia lekarskiego mają osoby zatrudnione na umowę o pracę, a nie mają ich osoby podejmujące działalność zarobkową na podstawie umów cywilnoprawnych.

Zadanie 23. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.</p>	<p>38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 1) opisuje system ochrony praw człowieka funkcjonujący na mocy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz Międzynarodowych Paktów Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 1) przedstawia krótko historię praw człowieka i ich generacje; wymienia najważniejsze dokumenty z tym związane; 3) podaje najważniejsze postanowienia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Konwencji o Prawach Dziecka.</p>
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Zadanie 24. (0–2)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji). (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 5) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji i rozszerzania.</p>
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie czterech wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli lub kolumny z nazwami.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Austria / Republika Austrii, 3
B. Węgry, 4
C. Rumunia, 8
D. Chorwacja / Republika Chorwacji, 5

Zadanie 25. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji). 45. Polska w Unii Europejskiej. Zdający: 1) wyjaśnia, na czym polega swobodny przepływ osób, kapitału, towarów i usług w Unii Europejskiej oraz jakie są zasady przekraczania granic przez polskich obywateli (w strefie Schengen i poza nią). (IV etap z.p.) 4. Edukacja i praca w Polsce i Unii Europejskiej. Zdający: 5) wyjaśnia, co wynika z wejścia Polski do strefy Schengen; zna zasady bezpiecznego podróżowania po Europie i świecie (unikanie ryzyka, postępowanie w razie kradzieży lub wypadku, możliwości uzyskania pomocy, w tym opieki zdrowotnej).</p>
--	--

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P
3. F

Zadanie 26. (0–2)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji); 3) charakteryzuje sposób powoływania, działania i najważniejsze kompetencje instytucji Unii Europejskiej (Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Trybunał Obrachunkowy, Europejski Bank Centralny); 4) wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne, oraz wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 1) przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia obywatelskie, media, politycy i partie, władza, instytucje publiczne, biznes itp.) i pokazuje, jak współdziałają i konkurują one ze sobą w życiu publicznym. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 1) przedstawia cele i etapy integracji europejskiej (traktaty rzymskie, traktaty z Maastricht, Nicei, Lizbony); 2) wyjaśnia, czym zajmują się najważniejsze instytucje Unii Europejskiej (Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska).</p>
--	---

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Komisji / Komisji Europejskiej
 B. 5
 C. Juncker

Zadanie 27. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>39. Polska polityka zagraniczna. Zdający: 2) charakteryzuje główne kierunki polskiej polityki zagranicznej po 1989 r. i sposoby jej prowadzenia (na wybranych przykładach). (III etap) 19. Relacje Polski z innymi państwami. Zdający: 1) przedstawia najważniejsze kierunki polskiej polityki zagranicznej (stosunki z państwami Unii Europejskiej i Stanami Zjednoczonymi, relacje z sąsiadami).</p>
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Grupa Wyszehradzka
 B. Trójkąt Weimarski

Zadanie 28. (0–2)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający: 4) omawia na przykładach przyczyny i sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami; 5) omawia przyczyny i skutki konfliktów społecznych w państwach Afryki, Azji, Ameryki Południowej i Środkowej. 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie. (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 2) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich.</p>
--	---

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.
 1 p. – poprawne wypełnienie jednego wiersza tabeli lub kolumny z nazwami.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Afganistan / Islamska Republika Afganistanu, 5
 B. Syria / Syryjska Republika Arabska, 2

Zadanie 29. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	14. Środki masowego przekazu. Zdający: 7) krytycznie analizuje przekazy medialne, oceniając ich wiarygodność i bezstronność oraz odróżniając informacje od komentarzy. (III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 3) wyszukuje w mediach wiadomości na wskazany temat; wskazuje różnice między przekazami i odróżnia informacje od komentarzy; krytycznie analizuje przekaz reklamowy.
--	---

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

5, 6

Zadanie 30. (0–12)**Temat 1.****Scharakteryzuj rodzaje podatków pośrednich, dochodowych i majątkowych w Polsce.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 3) wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów (dochody własne, dotacje, subwencje) i jak jest uchwalany budżet gminy; 4) znajduje i analizuje informacje na temat dochodów i wydatków własnej gminy. (IV etap z.p.) 4. Edukacja i praca w Polsce i Unii Europejskiej. Zdający: 6) wyjaśnia, jakie możliwości zarabiania mają młodzi ludzie, jakie umowy mogą zawierać i jakie są zasady opodatkowania ich dochodów. (III etap) 25. Gospodarka rynkowa. Zdający: 1) przedstawia podmioty gospodarcze (gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, państwo) i związki między nimi. (III etap) 28. Gospodarka w skali państwa. Zdający: 2) wymienia najważniejsze dochody i wydatki państwa; wyjaśnia, co to jest budżet państwa; 3) przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT) i oblicza wysokość podatku PIT na podstawie konkretnych danych. (III etap) 29. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza. Zdający: 2) wyjaśnia, jak działa przedsiębiorstwo, i oblicza na prostym przykładzie przychód, koszty, dochód i zysk.
--	--

Schemat punktowania

<p>Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</p> <p>Zdający w pełni:</p> <p>1) scharakteryzował podatki pośrednie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jako podatki państwowe, w których ciężar obciążeń ponosi nabywca produktu lub usługi (są wliczone w cenę), wpływy z podatku trafiają do budżetu państwa; – podatek od wartości dodanej / VAT / PTU – największe wpływy do budżetu państwa z jego tytułu, stawki: podstawowa 23% i obniżone – 8% i 5% oraz 0%, <i>dla prowadzących działalność gospodarczą: odliczenia od podatku należnego podatku naliczonego, szczególne procedury ryczałtu i zryczałtowanego zwrotu;</i> – podatek akcyzowy – od wyrobów akcyzowych: energetycznych, energii elektrycznej, napojów alkoholowych, wyrobów i suszy tytoniowych (<i>stawki podane w złotych, np. za hektolitr, megawatogodzinę, 1000 sztuk, kilogram</i>) oraz od samochodów osobowych (<i>stawki podane w % w zależności od pojemności silnika</i>), <i>możliwość zerowej stawki akcyzy,</i> – podatek od gier – <i>opodatkowane podmioty prowadzące tego typu działalność, stawki w zależności od typu gier (od 10% do 50%) i zakładów (od 2,5% do 12%);</i> <p>2) scharakteryzował podatek dochodowy od osób fizycznych / PIT:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaliczka na podatek dochodowy / PIT w wynagrodzeniu brutto naliczana po odjęciu kosztów uzyskania przychodu; – podatek progresywny – 18% i 32%, kwota wolna od podatku; – możliwość rozliczenia (w zeznaniu rocznym) podatku wraz z małżonkiem, preferencje dla osób samotnie wychowujących dziecko, możliwość ulg; – odliczenie od podatku składki na ubezpieczenie zdrowotne (<i>7,75% podstawy wymiaru</i>); – <i>największa część wpływów z podatku trafia do budżetu państwa (blisko połowa) oraz budżetu gminy podatnika (ponad 1/3);</i> <p>3) scharakteryzował podatek dochodowy od osób prawnych oraz uproszczone formy podatkowe dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podatek dochodowy od osób prawnych / CIT o charakterze do 2016 roku liniowym – 19%, a obecnie progresywnym: 15% (w przypadku małych podatników i podatników rozpoczynających działalność) i 19% (w przypadku pozostałych podatników); możliwość rozliczenia się w tej formie przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, <i>największa część wpływów z podatku trafia do budżetu państwa (ponad 3/4) oraz budżetu województwa, w którym siedzibę ma podatnik (blisko 1/7);</i> – zryczałtowany podatek dochodowy od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – karta podatkowa, kwota odprowadzana niezależnie od osiągniętych dochodów, 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
--	---

<p><i>bez konieczności ewidencjonowania kosztów i przychodów, sumy odprowadzanego podatku zależą od typu działalności gospodarczej, wpływy z podatku trafiają do budżetu gminy podatnika;</i></p> <p>– ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (procent wyliczany od przychodu, a więc z pominięciem kosztów), <i>stawki odprowadzanego podatku zależą od typu działalności gospodarczej, wpływy z podatku trafiają do budżetu państwa,</i></p> <p>– <i>inne podatki dochodowe płacone w formie zryczałtowanej – podatek od produkcji okrętowej, podatek tonażowy, wpływy z nich trafiają do budżetu państwa;</i></p> <p>4) scharakteryzował podatki majątkowe:</p> <p>– od nieruchomości i od środków transportowych, których stawki określa corocznie rada gminy, <i>ale nie mogą one przekroczyć granicy wynikającej z ustawy o podatkach i opłatach lokalnych,</i> podatki lokalne – wpływy trafiają do budżetu gminy;</p> <p>– rolny i leśny, pobierany od hektara lub hektara przeliczeniowego <i>jako równowartość pieniężna danego dobra, który może być obniżony uchwałą rady gminy,</i> podatki lokalne – wpływy trafiają do budżetu gminy;</p> <p>– od czynności cywilnoprawnych (np. umowy sprzedaży, zamiany, dożywocia, stawka na ogół 1% lub 2% wartości przedmiotu), <i>podatek lokalny – wpływy trafiają do budżetu gminy;</i></p> <p>– od spadków i darowizn (podatek z różnymi stawkami w zależności od zaliczenia do grupy podatkowej związanej ze stopniem pokrewieństwa lub powinowactwa, progresywny), <i>podatek lokalny – wpływy trafiają do budżetu gminy;</i></p> <p>– <i>podatki od wydobywania niektórych kopalin (miedzi, srebra, gazu ziemnego i ropy naftowej) i od niektórych instytucji finansowych (jeśli aktywa przewyższają ustalone ustawowo sumy, stawka 0,0366% miesięcznie), wpływy trafiają do budżetu państwa.</i></p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z ww. zagadnieniem.</p> <p><i>Kursywą zaznaczono kwestie niekonieczne do uznania danego aspektu za spełniony w sposób pełny.</i></p>	
<p>Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</p> <p>Zdający:</p> <p>– w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)</p> <p><u>lub</u></p> <p>– w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p>

	<p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
<p>Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</p> <p>Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p> <p>5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
<p>0 P. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.</p> <p>5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj.

poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 2.

Czy typ systemu partyjnego jest determinowany przez system wyborczy stosowany w elekcjach pierwszych izb parlamentu? Rozważ problem, charakteryzując oba te systemy (wyborczy i partyjny) w Polsce i państwach, których dotyczą materiały źródłowe, w XXI wieku.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>17. Systemy partyjne. Zdający: 1) charakteryzuje system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny; 3) przedstawia system partyjny wybranego przez siebie państwa (do wyboru spośród Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Stanów Zjednoczonych) na podstawie samodzielnie zebranych wiadomości; 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym; 5) wyjaśnia znaczenie progu wyborczego dla reprezentatywności wyborów i tworzenia rządzącej koalicji; 6) analizuje argumenty na rzecz ordynacji większościowej i proporcjonalnej.</p> <p>19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji.</p> <p>20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 6) opisuje mechanizm tworzenia koalicji rządowej; wyjaśnia rolę opozycji w pracy parlamentu.</p> <p>25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 2) wyjaśnia różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i prezydenckich w Polsce.</p> <p>(III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 1) przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia obywatelskie, media, politycy i partie, władza, instytucje publiczne, biznes itp.) i pokazuje, jak współdziałają i konkurują one ze sobą w życiu publicznym.</p> <p>(III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 3) wyjaśnia zasady: większości, pluralizmu i poszanowania praw mniejszości w państwie demokratycznym; 7) rozważa i ilustruje przykładami zalety i słabości demokracji.</p> <p>(III etap) 12. System wyborczy i partyjny. Zdający: 2) wskazuje, odwołując się do wybranych przykładów, różnice między systemem dwupartyjnym a systemem wielopartyjnym; 3) wymienia partie polityczne obecne w Sejmie; wskazuje te, które należą do koalicji rządzącej, i te, które pozostają w opozycji.</p>
--	---

Schemat punktowania

<p>Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</p> <p>Zdający w pełni:</p> <p>1) scharakteryzował system wyborczy (wybory do Sejmu RP) i partyjny w Polsce:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wybory proporcjonalne, personalizacja głosu poprzez głosowanie na kandydata na danej liście wyborczej, dzielenie mandatów w okręgach metodą d’Hondta, próg wyborczy dla partii (5%) i koalicji (8%), – system wielopartyjny, zmienny: dwublokowy (jeden blok SLD–PSL, drugi – partie postsolidarnościowe), dwóch partii dominujących (PO i PiS), partii dominującej (PiS z formacjami z ich listy: PR, SP)*; <p>2) scharakteryzował system wyborczy (wybory do Izby Gmin) i partyjny w Wielkiej Brytanii:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wybory większościowe przy zastosowaniu większości względnej, jednomandatowe okręgi wyborcze, – system wielopartyjny, na ogół dwupartyjny, ale w latach 2010–2015 żadna z głównych partii (konserwatyści i laburzyści) nie miała większości miejsc w Izbie Gmin i zawiązano koalicję konserwatystów i liberałów*; <p>3) scharakteryzował system wyborczy (wybory do Bundestagu) i partyjny w Niemczech:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wybory proporcjonalne z progiem wyborczym 5%, personalizacja aktu wyborczego poprzez drugi głos oddawany w wyborach większościowych w jednomandatowych okręgach wyborczych – mandaty tak zdobyte odliczane są od tych, które przypadają partiom według podziału mandatów z części proporcjonalnej (<i>do 2005 r. metodą Hare’a-Niemeyera, potem Sainte-Leaguë’a</i>), jednak jeśli mandatów większościowych jest więcej, mamy do czynienia z superatą – stąd różna liczba deputowanych w Bundestagu, <i>zwycięstwo w okręgach zwalnia partie z konieczności przekroczenia progu wyborczego</i>, – system wielopartyjny, zmienny, teoretycznie dwublokowy: CDU/CSU i FPD oraz socjaldemokraci i zieloni; niemniej wyniki wyborów powodują często konieczność zawiązywania tzw. wielkiej koalicji CDU/CSU – SPD (w XXI w. dwukrotnie)*; <p>4) zajął stanowisko, rozważył argumenty i kontrargumenty, wykorzystując materiały źródłowe:</p> <p>4.1. system polski:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argument za – system proporcjonalny z progiem sprzyja reprezentatywności wyborów i pewnej stabilności systemu partyjnego (5 lub 6 ugrupowań w Sejmie RP, poza MN), • Argument przeciw – mimo tego samego systemu wyborczego system partyjny ulega zmianom, przez 8% próg dla koalicji i 5% dla partii w 2015 r. pierwszy raz zdarzyło się, że jeden komitet wyborczy ma większość mandatów w Sejmie RP, <p>4.2. system brytyjski:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argument za – generalnie większościowy system wyborczy 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
--	---

<p>sprzyja dwupartyjności, powoduje silną niedoreprezentację ogólnokrajowych partii trzecich (co najbardziej widać w przypadku LD, a ostatnio – UKIP) oraz nadreprezentację dwóch lub jednej (pierwsze i drugie wybory) partii silnych, występuje też czasem nadreprezentacja partii lokalnych (co widać w przypadku SPN w ostatnich wyborach),</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argument przeciw – mimo tego samego systemu wyborczego po wyborach 2010 roku żadna z wielkich partii nie miała większości niezbędnej do stworzenia rządu, stąd zawiązano koalicję dwóch partii, co oznaczało, że system dwupartyjny przestał być modelowy / przestał funkcjonować, <p>4.3. system niemiecki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argument za – system proporcjonalny z progiem sprzyja reprezentatywności wyborów i pewnej stabilności systemu partyjnego (4 lub 5 partii w Bundestagu), • Argument przeciw – mimo tego samego systemu wyborczego dwukrotnie nie udało się sformować rządu zgodnego z systemem dwublokowym, <i>nie zmieniła tej sytuacji korekta systemu wyborczego (z Hare'a-Niemeyera na Sainte-Leaguë'a)</i>, a w obu przypadkach miały miejsce rządy wielkiej koalicji; <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z ww. zagadnieniem.</p> <p><i>* Zmiany w systemie mogą być wyrażone w formie opisu, bez podawania nazw tych systemów. Kursywą zaznaczono kwestie niekonieczne do uznania danego aspektu za spełniony w sposób pełny.</i></p>	
<p>Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <p><u>lub</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem; ustosunkował się do oceny autora.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>

<p>Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <p><u>lub</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). <p>5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
<p>0 P. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.</p> <p>5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 3.

Scharakteryzuj konflikty międzynarodowe prowadzące do dezintegracji terytorialnej państw na obszarze poradzieckim.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający: 4) omawia na przykładach przyczyny i sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami. 38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 5) analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach. 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 1) przedstawia podmioty oraz zasady prawa międzynarodowego (zasadę suwerenności, wzajemności, <i>pacta sunt servanda</i>); 2) charakteryzuje na przykładach najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami; 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; 6) rozważa możliwości prowadzenia akcji humanitarnych, współpracy rozwojowej oraz interwencji pokojowych na obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne; 7) wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; wyjaśnia ich przyczyny oraz motywy i sposoby działania terrorystów; opisuje i ocenia strategie zwalczania terroryzmu. 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu; 5) wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy, ocenia ich znaczenie dla danego regionu i świata. 44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający: 2) rozróżnia typy ładu światowych (jedno-, dwu- i wielobiegunowy), odwołując się do historii XX i XXI w.; 4) przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw i mocarstw regionalnych dla ładu światowego. (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 2) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich.</p>
--	---

Schemat punktowania

<p>Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</p> <p>Zdający w pełni:</p> <p>1) scharakteryzował przyczyny konfliktów na obszarze poradzieckim:</p> <ul style="list-style-type: none"> – granice republikańskie w ZSRR (<i>np. przyznanie Krymu Ukrainńskiej SRR, Sewastopol jako miasto o znaczeniu związkowym</i>), różnorodność etniczna podmiotów (<i>np. Karabach jako obwód autonomiczny z dominacją Ormian w ramach Azerbejdżańskiej SRR, przy tym historyczne terytorium chanatów azerskich; różnorodność etniczna obszarów Abchazji i Osetii Południowej; niejednorodność terytorialna, gospodarcza i etniczna Mołdawskiej SRR; niejednorodność etniczna i językowa południowo-wschodniej Ukrainy</i>); – pierestrojka (<i>np. w Karabachu zamieszki etniczne z ofiarami od 1987 roku</i>) i wzrost znaczenia tożsamości etnicznej; – rozpad ZSRR i ogłoszenia niepodległości i / lub działania etniczujące władz poszczególnych niepodległych państw (<i>np. deklaracja suwerenności i niepodległości Mołdawskiej SRR, romanizacja państwa; ogłoszenie niepodległości i działania narodowych władz Gruzji</i>); – separatyzmy wynikłe z ogłoszenia niepodległości przez dawne republiki radzieckie oraz będące odpowiedzią na działania etniczujące władz tych republik (<i>np. Naddniestrze, Abchazja</i>); – polityka rosyjska mająca na celu odbudowę znaczenia Rosji; odpowiedź rosyjska bądź podmiotów prorosyjskich na zwroty prozachodnie w polityce danego państwa (<i>np. „rewolucja pomarańczowa” – początek separatyzmu prorosyjskiego w Ukrainie, „rewolucja godności” odbierana jako jedna z przyczyn działań rosyjskich w 2014 roku</i>); <p>2) scharakteryzował konflikty abchaski i południowoosetyjski prowadzące do dezintegracji terytorialnej Gruzji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pierwsza faza konfliktu zbrojnego w Osetii Południowej – działania wojenne z lat 1991–1992, rola Rosji, zawieszenie broni; – pierwsza faza konfliktu zbrojnego w Abchazji – działania wojenne z lat 1992–1993, rola ochotników-obywateli rosyjskich, zwycięstwo sił abchaskich i wychodźstwo Gruzinów z Abchazji, zawieszenie broni i kolejne walki; – wojna z sierpnia 2008 roku – wykorzystanie kwestii Kosowa, działania militarne w Osetii Południowej, rola Rosji, powiększenie terytorium abchaskiego; <p>3) scharakteryzował konflikty na obszarze Krymu i Donbasu prowadzące do dezintegracji terytorialnej Ukrainy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aneksja Krymu i Sewastopola przez Rosję w 2014 roku: referendum, deklaracja niepodległości, przyłączenie podmiotów do FR – <i>dwa podmioty tworzące pierwotnie Krymski Okręg</i> 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
--	---

<p><i>Federalny, obecnie w Południowym Okręgu Federalnym;</i> – tzw. separatyzm doniecki i ługański, proklamacje niepodległości tzw. republik ludowych (DRL i ŁRL) w 2014 roku, <i>projekt Noworosji</i>, rola Rosji, działania zbrojne, protokoły mińskie;</p> <p>4) scharakteryzował konflikt ormiańsko-azerbejdżański o Górski Karabach prowadzący do dezintegracji terytorialnej Azerbejdżanu oraz konflikt naddniestrzański prowadzący do dezintegracji terytorialnej Mołdawii:</p> <p>4.1. Górski Karabach: – referendum w sprawie odłączenia Górskiego Karabachu w 1991 roku, odebranie statusu autonomii przez Azerbejdżan, deklaracja niepodległości władz karabaskich, walki zbrojne z użyciem sprzętu poradzieckiego w latach 1992–1993; – zawieszenie broni w 1994 roku, zamrożenie konfliktu, okupacja części innych niż karabaskie ziem azerbejdżańskich przez Karabach, rola Rosji, Karabach jako organizm separatystyczny, związki Karabachu z Armenią; – niewypełnianie rezolucji organów międzynarodowych dotyczących integracji terytorialnej Azerbejdżanu, potyczki, „wojna czterodniowa” w kwietniu 2016 r.;</p> <p>4.2. Naddniestrze – separatyzm naddniestrzański, proklamacja niepodległości w 1991 roku, wojna 1992 roku, rola Rosji w konflikcie; – zamrożenie konfliktu, Naddniestrze jako organizm separatystyczny; – niepowodzenia planów pokojowych (<i>np. odrzucenie planu Kozaka</i>), referendum niepodległościowe 2006 roku, rozmowy pokojowe (3+2), proklamacja chęci przyłączenia do Rosji;</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z ww. zagadnieniem.</p> <p><i>Kursywą zaznaczono kwestie niekonieczne do uznania danego aspektu za spełniony w sposób pełny. Nie jest także konieczne podawanie roku w przypadku wydarzeń z początku lat 90., np. wystarczy sformułowanie „początek lat 90.”, „pierwsza połowa lat 90.”, jednak jeśli rok został podany błędnie, uznaje się to za błąd.</i></p>	
<p>Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</p> <p>Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich</p>

<p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
<p>Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <p><u>lub</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). <p>5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
<p>0 P.</p> <p>Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.</p> <p>5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.